

EGY SOLTVADKERTI SZŐLŐGAZDASÁG LOGISZTIKAI PROBLÉMÁI

Lendvai Edina – Nagy Adrienn

Absztrakt: Kutatásunk során egy szőlőtermesztő gazdaságot vettünk górcső alá. Megvizsgáltuk a termelés után folyamatok, a szüretelés és az értékesítés főbb lépéseit, problémáit, megoldásait. Egyszerű számítást végezve összegeztük a kiadásokat, illetve a bevételt. Mivel az egyik szerző ebben a gazdaságban a vezető östermelő családtagja, így személyesen tudott minden kérdésre választ adni. A következtetések levonása után javaslatokat tettünk a problémák csökkentése érdekében.

Abstract: During our research, we investigated a vineyard. We analysed the post-maturation processes, the main steps, problems and solutions of vintage and salesmanship. By making a simple calculation, we have summed up the expenditures and earnings. Because of the one of authors is the relative of the owner, she was able to answer personally for all questions. After our conclusions, we have made proposals, in order to reduce the problems.

Kulcsszavak: Logisztika, szőlő, értékesítés, piac

Keywords: Logistic, wine, sale, market

1. Bevezetés

Az amerikai Ronald Ballon 1973-as definíciója szerint *„a logisztika feladata az alapanyag beszerzéstől a végső fogyasztásig terjedően az anyagáramlásban előforduló összes szállítási, rakodási, tárolási tevékenységek tervezése, szervezése, irányítása és ellenőrzése azzal a céllal, hogy az áramlásban lévő anyag időben és a legkisebb ráfordítással a megfelelő helyre jusson”* (Halászné, 2003). Az Amerikai Logisztikai Tanács (1993) megfogalmazása szerint: *nyersanyagok, félkésztermékek, késztermékek és a hozzájuk kapcsolódó információk hatékony áramlásának tervezését, megvalósítását és ellenőrzését szolgáló tevékenységek integrációja a vevői igényeknek megfelelően* (Pintér, 2000).

A különbözőféle sajátosságokon túl az agrártermékek logisztikájára is ugyanazok a jellemzők vonatkoznak, melyek más, a mezőgazdaságtól független ágazatokra érvényesek. A rendszerváltás idején hazánkban jelentős változások történtek a mezőgazdasági termelésben, így az agrárlogisztika területén is. Korábban a megtermelt termék elszállítását, tárolását, raktározását foglalta magába ez a kifejezés, mára azonban komplex módon kell értelmeznünk (Czékus, 2011) Az agrárlogisztika jelentősen különbözik más ágazatok logisztikájától, hiszen figyelembe kell venni a mezőgazdasági (és élelmiszeripari) termékek sajátosságait, valamint az időjárás, mely nagyban befolyásolja a folyamatokat, hiszen a termelés nem függetleníthető tőle és nem tervezhető. Napjainkban a szállításon és raktározáson túl az agrárlogisztika kiegészül a minőségbiztosítási, marketing, vállalatirányítási és informatikai tevékenységekkel is, melyben nagy szerepe van a termelési és az értékesítési oldalon résztvevő termelők, értékesítők, feldolgozók együttműködésére is (Huszti, 2003).

Az agrobusinessben is megfigyelhető a négy nagy csoport a beszerzési-, a termelési-, értékesítési- és újrahasznosítási logisztika (Kovács, 2009), melyeket a csemegeszőlő termesztés példáján keresztül mutatunk be.

A beszerzési logisztika feladata, hogy a termeléshez szükséges alapanyag, segédanyag és üzemanyag a megfelelő időben, használható formában rendelkezésre álljon.

A csemegeszőlő termeléshez szükséges alapanyagoknál a tápanyag utánpótlás során felhasznált szerves trágyát, műtrágyát és lombtrágyát említhetjük, a növényvédelem során kijuttatott növényvédő-szereket, továbbá a gépi munka során használt üzemanyagot és a gépek működéséhez szükséges kopó alkatrészeket.

A termelési logisztika feladata a késztermék előállítás, ezáltal tervezi, szervezi és irányítja a teljes termelési folyamatot, továbbá a már meglévő alapanyag költséghatékony felhasználását.

Az agrárlogisztikában a termelési oldal főbb feladata az agrotechnikai műveletek optimális időpontjának megválasztása, hiszen a termelést a természeti és biológiai sajátosságok jelentősen befolyásolják, így pontosan nem tervezhetők a munkafolyamatok. A minőségi csemegeszőlő termelés tavasztól ősziig jelentős gépi- és a kézimunka igényes ágazat, melyek összehangolása jelentős feladatot jelent, még kis gazdaságok esetén is.

Az értékesítési logisztika feladata végtermék, azaz a szőlő eljuttatásának megszervezése a termelési ponttól az értékesítési pontig és mindezt minőség romlás nélkül a legrövidebb idő alatt. A folyamathoz szorosan kapcsolódik a csomagolás és raktározás is. Egy őstermelő adott esetben értékesítési helyként mennyiségtől függően választhatja a lakossági piacot és a nagybani piacot is. A szőlő fogyasztóhoz történő eljuttatása több lépcsős is lehet, hiszen nagybani piacon kiskereskedők, nagykereskedők és nagy áruházak is lehetnek vevők. A hazai nagybani csemegeszőlő értékesítés gyakorlatában a csomagolás M10-es műanyag rekeszbe történik. A csomagolás műszaki, marketing és logisztikai jellegű funkciót tölt be. Műszaki funkció alatt a termék fizikai és mechanikai hatásoktól történő óvását kell érteni. A marketing funkciónak figyelemfelhívó és tájékoztató szerepe is van, hiszen jelölő címkével kell ellátni minden ládát. A csomagolásnak a logisztikai funkcióban is nagy szerepe van, hiszen a mozgatási és tárolási folyamatokat segíti.

Az újrahasznosítási logisztika feladata a termelésben elhasznált anyagok és hulladékok szakszerű, környezetbarát összegyűjtése. A csemegeszőlő termelésben az üres növényvédő szeres csomagoló anyagokat és a használhatatlan, szétört rekeszeket lehet említeni. Az üres csomagolóanyagokat összegyűjtik az erre szakosodott cégek és megsemmisítik a szabályok alapján. A szétört rekeszeket műanyagiparral foglalkozó vállalatok gyűjtik össze és darálás után új rekeszek alapanyagiként használják fel.

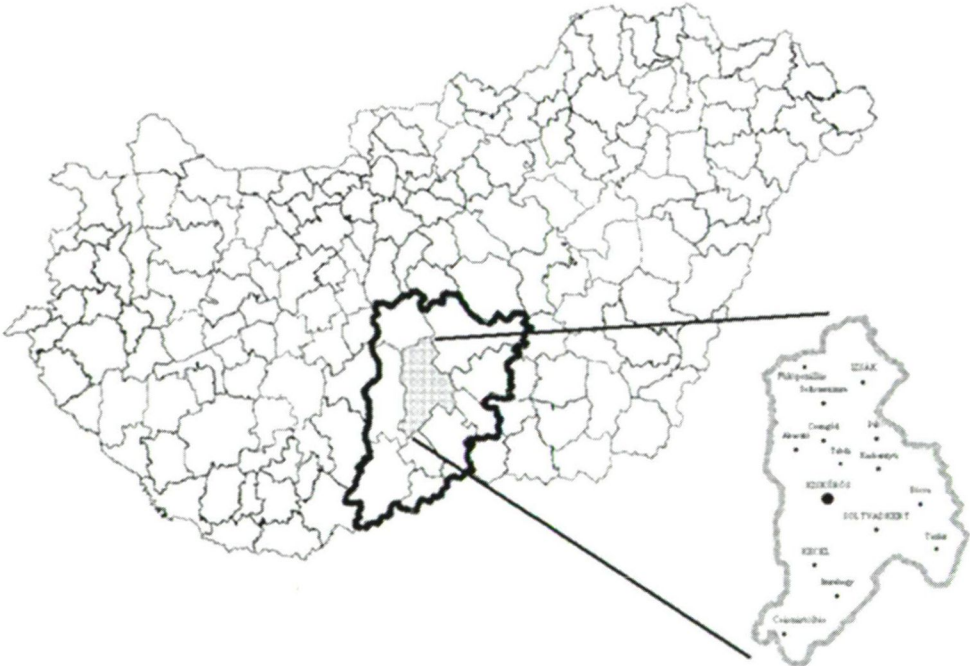
2. Anyag és módszer

Munkánk során célul tűztük ki egy konkrét szőlőgazdaság néhány adatának elemzése segítségével bemutatni, hogy milyen logisztika problémákba ütközik a szőlő

megtermesztés után az értékesítés megvalósítása, a szüreteléstől kezdve a nagybani piacon történő eladásig.

A gazdaság Soltvadkerten található, ahol igen sokan foglalkoznak ezzel a tevékenységgel. A környék a borhamisítás miatt sokat veszített a presztízséből, holott előtte igen népszerű volt ez a tevékenységi kör. Szerencsére az itt élő borászok közül országosan ismert is van (Frittmann), mi azonban egy kisebb gazdaságot mutatunk be. (Az egyik szerző a bemutatott gazdaságban családtagként segít, ez indokolja a TSZ /1. személyű leírást.) A gazdaság vezetője őstermelő, ami 2016. július 1. óta az alábbi meghatározást takarja: „az a 16. életévét betöltött, nem egyéni vállalkozó magánszemély, aki a saját gazdaságában – törvényben meghatározott – termékek előállítására irányuló tevékenységet folytat, és ennek igazolására őstermelői igazolvánnyal rendelkezik. Emellett a magánszemélynek belföldön van a saját gazdasága, illetve az őstermelő által használt eszközök részét képezheti a bérelt földterület is” (NAV, 2016).

1. ábra: Soltvadkert elhelyezkedése



Forrás: kiskorosikisterseg.hu

Az értékesítés Szegeden történik, ahol az új nagybani piac nemrég került átadásra, a város határában. A legfontosabb paraméterek (www.szegedinagybani.hu) az alábbiakban olvashatók:

- 4 hektáron 110 000 m² összefüggő, sík bazaltbeton felület
- 1 419 db fedett szín alatti értékesítőhely
- 12 000 m²-es csarnok

- korszerű automatizált beléptető rendszer
- közel 600 férőhelyes puffer parkoló
- új körforgalmi leágazás az M43-s és 5-ös főútról a gyors és zavartalan belépéshez

2. ábra: Az új szegedi nagybani piac



Forrás: www.szegedinagybani.hu

3. Eredmények és értékelésük

A mezőgazdaság egyik meghatározó tulajdonsága az időjárásnak való kitettség. Az idei évben, mivel jelentős téli fagykár érte a környéket, így kb. 30-40%-os termés kieséssel kell számolni, ez azt jelenti, hogy egy 0,75 ha-os területen kb. 450-550 láda körül mennyiség termelt, azaz 4500-5000 kg.

A szüretelés főbb adatai:

1 fő 1 óra alatt 3-4 ládát szed meg, de inkább csak hárommal számolunk, mert a munkaidő végére akár 2-re is lecsökkenhet... Akkor 1 nap alatt, 9 óra munkaidővel számolva (7.00-17.00 óra között, 1 óra ebédszünettel): 27 láda.

A heti ütemterve (napok szerinti munka):

Hétfőn – szerdán – szombaton szedés, kedden, csütörtökön, vasárnap mennek a nagybani piacra, mert akkor vannak a nagyobb piacok.

A szezon elején csak fél napokat szedtek, kb. 50-60 láda körüli mennyiségeket vittek az első héten a nagybani piacra, a 2. 3. héten már többet, kb. 80-100 láda közötti tételt.

Szedés: összesen 8 alkalom (1. hét 2, 2. hét: 3, 3. hét 3)

A leszedett szőlő mennyisége: kb. 550 láda

Az értékesítés során, az első héten az első alkalommal, kb. 70-80 láda még viszonylag magas áron került értékesítésre, 2800-3000 Ft közötti értéken, majd utána napról napra ment lefelé az ár. A legtöbbet 2100-2000 Ft-os áron adtak el, az volt a vége, annál olcsóbban már nem került sor az értékesítésre. A bevételt az *1. táblázat* szemlélteti, összesen 1 225 000 Ft lett.

1. táblázat: A szőlő eladásából befolyt bevétel

<i>ládaszám</i>	<i>ár (Ft/láda)</i>	<i>összesen</i>
30	3000	90 000
50	2800	140 000
50	2500	125 000
100	2200	220 000
100	2100	210 000
220	2000	440 000
összesen: 550	átlag: 2433	1 225 000

Forrás: saját adatok

A szegedi nagybani piacot 8 alkalommal látogattuk meg idén. Ennek költségét az alábbiakban részletezzük. Az előírások szerint egy, maximum 3,5 tonnás kisteherautó után az egyszeri belépés, árulás költsége 2100 forint, amit akár nevezhetünk helypénznek is. Az idei nyári nyitva tartás szerint a piacon hétköznaponként hajnali 4 óra és fél 5 közötti időtájban kezdenek a vásárlást a kereskedők. A termelőknek két lehetőségük van a bejutásra, a parkolóban várakoznak fél 6-ig és csak utána léphetnek be, vagy vásárolnak egy pozíciós helyet, amit 4 óraker elfoglalhatnak és megkezdhetik az árulást. Úgy döntöttünk – a korábbi tapasztalatok alapján, hogy az idén is vásárolunk pozíciós helyet, hiszen előfordulhat, hogy a fél 6-os belépéssel az áru többségét már nem lehet eladni, mert a kereskedők addigra már bevásároltak. A felmerülő költség tehát: a piaci helypénz (2100 Ft), illetve a pozíció megvétele, 36 000 Ft-ért, ami 30 napra szól. Ez 52 800 Ft.

Érdekességgépp az alábbiakat is megjegyezzük:

A szegedi nagybani piacon a vevők köre igen vegyes

- helyi, közeli településekről jött zöldségboltosok pl. Békéscsaba, Szeged
- kilós piacos árusoknak (szegedi, dorozsmai)
- távoli kispiacosok pl. Pápa, Ács, Pécs
- távoli nagykereskedők: pl. Debrecen, Miskolc

Külön kutatásra lenne érdemes a felvásárlók logisztikai problémáit megvizsgálni.

Természetesen számolni kell az üzemanyag költséggel, mely 140 km (oda-vissza út/piac, 14 liter gázolajjal számolva, 340 Ft/l, az 38 080 Ft, mivel: $14 \text{ (l)} \cdot 340 \text{ (Ft)} \cdot 8 \text{ (alkalom)}$).

Emellett a szőlőbe történő kijárást is meg kell említeni. Két autóval kell közlekedni, mert egyikkel visszük a szüretelőket, a másikkal pedig a szőlőt. Így a költségek az alábbiak szerint alakulnak (egyik benzines, másik dízeles). Kb. 1,5 liter benzin és 1,5 liter gázolaj fogy oda-vissza (12 km), kb. 1000 Ft, de hozzá kell számolni, hogy a szőlőben is kell jönni-menni a sorok között, ott is elfogy kb. 1000 Ft-ot érő gázolaj, úgyhogy összesen lehet számolni 2000 Ft-tal/alkalom. Így a 8 alkalommal elfogyott 16 000 Ft értékű üzemanyag. (Tovább növeli az összeget a szüretelő asszonyok hazaszállítása, illetve a reggeli összeszedése, de most ettől eltekintünk).

A csemegeszőlő művelésében az egész éves munkák közül a szüretkor van szükség a legtöbb élő munkára, hiszen minden fűrtöt egyesével szednek le és sorolnak be a rekeszbe, mindez kint történik a szőlősorban, hogy ne törődjenek a szemek. A fent bemutatott példát követve a szedési napokon 4 fő szüretelőre és 1 fő férfi munkaerőre volt szükség, aki a rekeszeket pakolja és méri. A férfi munkaerő általában mindig a gazda, hiszen nagy a felelősség, hogy a kellő mennyiség meglegyen a ládáknban.

A munkabér is tovább terheli a kiadások oldalát. A 4 szedő asszony 600 Ft-os órabérrel + 500 Ft/nap/fő közteherrel, amit a NAV felé fizetünk az egyszerűsített foglalkoztatás után. Így egy napra jut $10 \cdot 600 + 500 = 6500$ Ft/fő. A 10 órába beleszámít az ebéidő is, arra is jár az órabér.

1. héten – 2 nap szedés és csak fél napok $8 \cdot 3500$ Ft

2. héten – 3nap szedés, egész napok $12 \cdot 6500$ Ft

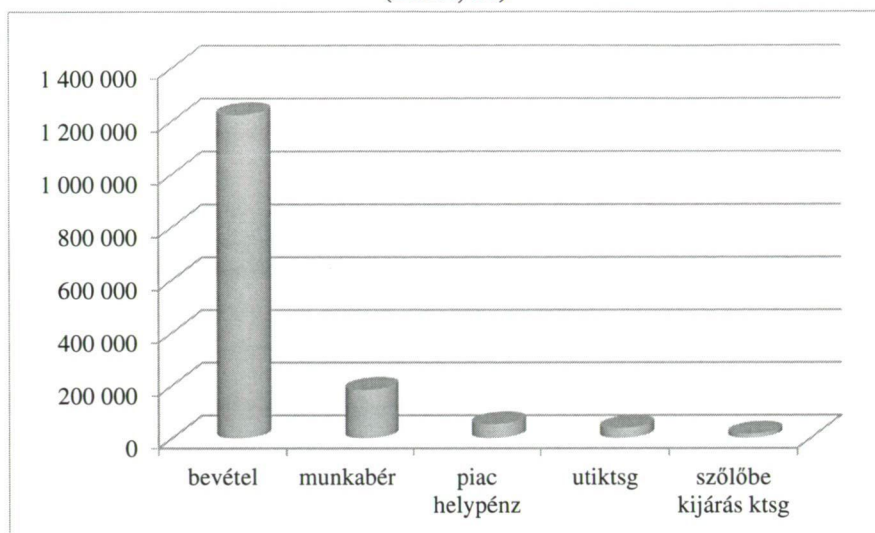
3. héten – 3 nap szedés $12 \cdot 6500$ Ft

Összesen 184 000 Ft

Mivel a piacra történő szállítást az őstermelő és családtagjaik végzik, itt nem számítunk fel plusz költségeket. Érdemes azonban megemlíteni, hogy a főállásban máshol dolgozó családtagok éjjel 1kor kelnek, annak érdekében, hogy a szőlő időben Szegedre kerüljön, majd az értékesítés után hazamennek Soltvadkertre, ahol egy gyors kávé követően már indulnak is dolgozni.

A bevételt és a kiadásokat a 3. ábra foglalja össze. (A kutatás csak a szüret és az értékesítés köré összpontosul, de a félreértések elkerülése végett megjegyezzük, hogy maga a termelés kb. 500 000 Ft kiadással jár!)

3. ábra: A bevétel és a szürettel, értékesítéssel járó kiadások összegzése (2017., Ft)



Forrás: saját adatok

4. Következtetések, javaslatlétel

A fent leírtak alapján könnyen belátható, hogy a mezőgazdasági bevételek igencsak nagy bizonytalanságot rejtenek (időjárási kitettség, kínálat mennyisége, felvásárlási ár, illetve hajlandóság stb.)

A leírt adatok csupán egy adott év kiragadott mutatói, és természetesen nem tartalmazzák a termelési költségeket (műtrágya, növény védőszer), hiszen munkánk során csupán az utolsó két munkafolyamatra koncentráltunk.

A leírt összegek csupán a szigorú tényeket mutatják, gázolaj ára, az autó fogyasztása, a napszám bére, és természetesen a leszüretelt mennyiség és az értékesítésből befolyt bevétel. Az emberi tényezők, a pénzzel kifejezhetetlen nem alvás, a fagyok idején az idegeskedés, a kártevők elleni védekezéssikerességéért folytatott küzdelem, az utazás /vezetés közben koncentráció, éjnek évadján nem jelenik meg a számokban, de a végeredménybe beleszámít.

A környéken egyre kevesebben foglalkoznak csemegeszőlővel, sokan – idős emberek – teljesen felhagytak a szőlőműveléssel, míg mások áttértek a borszőlőre, mivel az sokkal gazdaságosabb, kevesebb törődéssel, munkával jár a szüretelés (gépesíthető).

A szőlő értékesítését nyilvánvalóan megkönnyíteni egy helyi értékesítési rendszer kiépítése, hiszen a költségek egy jó részét a Szegedre történő szállítás jelenti.

Irodalomjegyzék

Czékus M. (2011): Az agrárlogisztika fejlesztése, mint szektor versenyképességének egyik kulcsa. *Agrárágazat*, 12 (5): 28. <http://agraragazat.hu/cikk/agrarlog_isztika-fejlesztese-mint-szektor-versenykepe_ssegenek-egyik-kulcsa> (2017.10.14.)

- Halászné Sipos E. (2003): *Logisztika (Szolgáltatások, versenyképesség)*. Magyar Világ Kiadó, Budapest.
- Husti I. (2003): A magyar agrobiznisz néhány logisztikai kérdése. In: Knoll I. (szerk.): *Logisztikai évkönyv*. Magyar Logisztikai Egyesület, Budapest, 51–59.
- Kovács Zoltán (2009): *Logisztika*. Pannon Egyetem, Veszprém.
- NAV (2016): *Mezőgazdasági őstermelő magánszemély adózásának alapvető szabályai* <https://nav.gov.hu/data/cms433208/06_Mez_gazdasagi__stermel__maganszemely_adozasanak_alapvet__szabalyai_20170504.pdf> (2017.10.14.)
- Pintér Róbert (2000): *Logisztikai alapok modul, jegyzet*. <http://ttk.nyme.hu/fmkmmk/Gazdalkodasi_es_menedzsment/Documents/Oktatói%20segédanyagok/Pintér%20Róbert%20%20Értéktérítő%20folyamatok%20menedzsmentje/ALAPOK_JEGYZET.pdf> (2017.10.14.)
- Szegedi Zöldés és Gyümölcs Nagybani Piac <www.szegedinagybani.hu> (2017.10.14.)
- <<http://kiskorosikisterseg.hu/pages/mapmo.gif>> (2017.10.14.)